

13. Шаховский В. И. Что такое эмотивное значение? / В. И. Шаховский // Проблемы изучения слова: семантика, структура, форма : сб. науч. тр. / Твер. гос. ун-т. – Тверь, 1990. – С. 4–53.

14. Шепшова Т. А. Проблема семантики экспрессивных средств французского языка : (на примере фразеологизмов с компонентом-зоонимом) / Т. А. Шепшова // Актуальные проблемы языкознания и методики обучения иностранным языкам : материалы междунар. науч. конф. 3-4 марта 2000 г. / отв. ред. Н. М. Малкина ; Воронеж. гос. пед. ун-т, Ф-т иностр. яз. – Воронеж, 2000. – С. 231–232.

Аннотация

Стадний А. С. Структура коннотативного макрокомпонента в семантике глагола.

Статья посвящена исследованию коннотативного макрокомпонента в семантике глаголов. В работе осуществлен структурный анализ коннотации и установлено, что коннотативный макрокомпонент образуют эмотивный, оценочный, экспрессивный и стилистический микрокомпоненты. Коннотативные микрокомпоненты выступают в совокупности и их трудно разграничить.

Ключевые слова: коннотативный макрокомпонент, микрокомпонент, эмотивность, оценочность, экспрессивность, стилистический компонент.

Summary

Stadniy A. S. Structure of the connotative macrocomponent in the semantics of verbs.

The article is dedicated to the investigation of the connotative macrocomponent in the semantics of verbs. Structural analysis of connotation is carried out in the research and it is also found that the emotional, evaluative, expressive and stylistic microcomponents form the connotative macrocomponent. Connotative microcomponents act together and it is difficult to differentiate them.

Keywords: verb, connotative macrocomponent, microcomponent, emotionality, evaluation, expressivity, stylistic component.

УДК 82. 085

Ю. Л. Старовойт

Вінницький національний технічний університет

ПРО УНІКАЛЬНІСТЬ І БАГАТСТВО КЛИЧНОГО ВІДМІНКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (У ПОРІВНЯННІ З ВОКАТИВНОМ ІНШИХ МОВ)

Реферат. У проведеному дослідженні розглядаються форми українського кличного відмінка у порівнянні з вокативами, що збереглися в інших мовах індоєвропейської мовної сім'ї. Компаративний аналіз фактів української, російської, білоруської, литовської, латиської, польської, чеської, словацької, сербохорватської, болгарської, латинської, давньо- і новогрецької, румунської, санскриту і кельтських мов дозволяє розкрити наявний взаємозв'язок наших граматичних форм та продемонструвати виняткове багатство форм українського кличного відмінка. Спираючись на отримані дані, автор звертається до працівників освіти і наголошує на необхідності докладати сконцентрованих зусиль задля збереження вітчизняного вокатива як виняткового багатства, успадкованого народом від праїндоєвропейської основи і розвиненого у процесі столітнього розвитку рідної мови. Збереження і повсякденне використання кличного відмінка нашої мови сприятиме її особливій виразності та поетизму у всіх сферах використання.

Ключові слова: кличний відмінок, вокатив, українська мова, компаративізм, освіта, викладання мови.

Носії рідної мови у повсякденному використанні зазвичай не усвідомлюють масштабності і багатства її форм та семантичних нюансів. Та коли за вивчення української беруться іноземці, вони одразу демонструють подив від складності і різноманітності наших граматичних форм. І не дивно, що зазвичай для представників «дальнього зарубіжжя» вивчення слов'янських мов, і в першу чергу російської, польської та української чи білоруської

вважається складним завданням. Однак і брати-слов'яни в ряді випадків натикаються на труднощі при оволодінні мовами спільної групи через суттєві історичні розходження у становленні та розвитку наших засобів спілкування. Для прикладу, якщо у російській мові каменем спотикання стають запозичені зі старослов'янської і дбайливо збережені дієприкметникові утворення, то українська вимагає особливого напруження навіть від росіян при засвоєнні відміни наших числівників, а найбільше – форм українського **кличного відмінку**. І хоч вже давно у лінгвістичній літературі намагаються піддавати сумніву його відмінникову статусність, пропонуючи термін «клична форма», ми дотримуватимемося класичного (вже тисячолітнього) Аристотелевого підходу до класифікації форм іменникової словозміни і будемо відстоювати саме кличний відмінок (гр. η κλητική πτώση [-ις]; лат. vocativus). Зазвичай кличному відмінку «ставлять у провину» його ізольованість у синтагматичному ланцюгові та брак прямого граматичного зв'язку з іншими іменниками висловлювання, що слугувало би доказом його «відмінковості» [8]. Однак і інші відмінки у ряді своїх функцій можуть вживатися ізольовано. Як, наприклад, називний у позиції уявлення «*Київ. Як чарує ця назва!*» чи родовий у назві вірша «*Другу*». Зважимо також і на тягар нелінгвістичних чинників, що спонукали дослідників виштовхувати вокатив на узбіччя відмінникової парадигми під грифом факультативної форми. Найбільш наполегливо така установка спостерігається серед дослідників, у рідних мовах яких цей відмінок або вже безнадійно втратився, або залишається в якості рудиментарного. Ми ж в рамках нашого дослідження хочемо звернути увагу на гідну подиву «живучість» нашого називного відмінку, коріння якого сягає в глибину тисячоліть, що ставить перед нами **святе завдання дбайливо зберігати** це надбання рідної мови і передавати його наступним поколінням. З вищенаведеного витікає і **постановка проблеми** нашого дослідження: шляхом зіставлення з фактами із споріднених та далеких від української мов підкреслити надзвичайне багатство і виразність вітчизняного вокатива, його історичне коріння, звернувши зайвий раз увагу освітян на необхідності ретельної роботи з учнями по засвоєнню та збереженню його як культурної цінності. Адже в численних існуючих **дослідженнях**, див. для прикладу [7], основна увага приділялася детальному опису і нормалізації форм нашого кличного відмінка без належного відзначення історичної спадковості його форм у процесі розвитку індоєвропейських мов. Ось чому назріла **мета** розглянути це питання у зіставному аспекті і запропонувати поширити такий підхід на викладання рідної мови, що додатково прищеплюватиме повагу до неї і зніматиме навіяний мовною політикою XIX-XX століть деякий комплекс вторинності і меншовартості, відлуння якого відчувається зараз навіть серед юного покоління, що народилося і зростало у новітній період нашої історії.

Для початку наведемо короткий опис граматичних форм **українського** вокативного відмінка для можливості проведення подальших паралелей. Іменники 1-ї відміни однини отримують закінчення *-о, -е, -є, -ю* в залежності від групи (м'яка, тверда, змішана): *сестро, Тарасівно, земле, Катре, мріє, Маріє доню, Галю*. 2-га відміна представлена закінченнями *-у (-ю) та -є: батьку, Людвігу, лікарю, Грицю, друже, Києве, Глібове*. 3-я відміна представлена закінченням *-є*, однак є малопродуктивною, вживаючись переважно у поетичних звертаннях: *любове моя, ясна ноче*. Вокатив 4-ї відміни збігається з називним відмінком однини, як і форми множини всіх відмін. Однак є окремі винятки, як наприклад *панове*, що прийнято вважати прямим запозиченням з польської мови від *panowie*, хоча через надзвичайну спільність і переплетеність нашої і польської історії важко дослідити, що є запозиченням, а що – своїм відповідником. Адже у діалектах ще зустрічаються архаїчні аналоги *сестрове, братове*. Детально про все див. [10].

Найбільш збігаються з українським вокативом форми **польського** кличного відмінка. Польський *wolacz* зберігся для всіх іменників однини чоловічого та жіночого роду. У 1-й відміні іменники чоловічого роду отримують закінчення *'e* з пом'якшенням або чергуванням: *chłop — chłopie, chłopiec — chłopcze*, однак є варіанти з колишнім відмінюванням основи на довгий *u*: *syn — synu, koń — koniu* (однак *Bóg — Boże*, а *człowiek — człowieku* та *człowiecze* (поет.)) . 3-тя відміна представлена здебільшого закінченням *-o*: *żona — żono* або *-u* у пестливих формах: *babcia — babciu*. Як і у нас, форми на *-i* свого специфічного закінчення не мають, збігаючись з називним відмінком: *pani*. У 4-тій жіночій рід на приголосний отримує закінчення *-i*: *krewni — krwi*. Щоправда, у повсякденному польському мовленні кличний відмінок витісняється називним, зберігаючись більше в офіційних звертаннях та писемності (що є також і нашою «хворобою»).

Близькими до наших залишаються **болгарські** форми звертання: *Петър – Петре, Бог – Боже, жаба – жабо, другар – другарю, Елена – Елено, Елица – Елице, Радка – Радке* (хоч у нас слід було б *Радко*), але багаж морфем стає відчутно меншим.

Ще менше закінчень залишилося у **чеській** мові: *Eva – Evo, knížka – knížko, pan professor – pane profesore, Ježíš – Ježíši, Marek – Marku*. Однак практично всі вони «перекликаються» з українськими. Те ж саме спостерігаємо і у **словацьких** формах, щоправда майже зниклих з узусу: *Boh – Bože pán – pane, priateľ – priateľu, syn – synu (synku), mama – mamo*. Слід додати, що у словацькому мовленні зустрічаються і виниклі під впливом угорської мови новітні форми *mama – mami, babka – babi*. На жаль, в нормативних описових граматиках словацькі автори вже давно не згадують категорію вокативності [4].

Зберігся вокатив і у **сербській (сербохорватській)** мові: *прозор (вікно) – прозоре, жена – жено, кост (кістка) – кости*. У **білоруській** аналогічна ситуація лише у прихильників класичної тарашкевиці (від прізвища Б.Тарашкевича) : *брат – браце, сын – сыне, Іван – Іване*.

Тобто у більшості слов'янських мов зазначена категорія збереглася і відзначається спільними елементами та явно єдиним походженням. Винятком тут служить **російська**, в якій ще вживаються в якості архаїчних лише форми деяких слів з метою стильового забарвлення: *бо́же, создáтелю, го́споди, Иису́се, Христе́, влады́ко, митрополи́те, ста́рче, о́тче, сы́не, бра́те, дру́же, кня́же, челове́че, царю...* Однак це суплетивні випадки звертання у винятково стилізованих контекстах, чого не скажеш про новоутворений розмовний чисто російський вокатив, який активно запозичується нами – так звані «новокличні» словоформи 1-ї відміни з нульовим закінченням: *пап, мам, Кать, Вань, Катюш, Ванюш, бабуль...*, які до того ж повністю збігаються з родовим відмінком їх множини (*книги наших пап, фото мам, труд бабуль*). Разом з тим повсюдне вживання цих форм та їх запозичення сусідами свідчить про наявну потребу в окремих формах звертання і актуалізує наш обов'язок зберегти одвічну категорію кличного відмінка в усіх наявних його формах, що сягають глибокої і навіть доісторичної давнини. Адже вони успадковані з праслов'янської і, відповідно, з праїндоевропейської основ.

Праслов'янські говори відзначалися вокативом у чотирьох відмінах. Древня основа на довгий *-a* давала форми: *жено* (після твердого приголосного) та *душе* (після м'якого), а основа на *-o*: *отче* (після твердого) та *Игорю* (після м'якого). Древня основа на *-u* відповідно: *сыну*, а на *-i*: *Господи*. Причому в процесі 1-ї палаталізації оформилися чергування: *к – ч, г – ж, х – ш*. З тих пір ми й маємо *чоловіче, Боже*. Вважається, що **праїндоевропейські** іменники оформлювали свій вокатив переважно через чисту основу з нульовою флексією, при цьому могли відбуватися чергування голосних основи, звідки і з'явилося таке розповсюджене до наших днів закінчення *-e* у кличного відмінка іменників, що у давнині мали основу на *-o*. Так, у **давніх греків** було: *λύκος* (вовк) – *λύκε*, у **римлян**: *lupus* (вовк) – *lupe, Spartacus – Spartace* (імена на *-ius* отримували нульову флексію: *Demetrius – Demetri*). Таке ж закінчення отримували у грецькій та латинській мовах при звертанні і аналогічні прикметники: *μεγαλειότατος* (величний) – *μεγαλειότατε; magnus* (великий) – *magne*. А в одному випадку латинського слововжитку кличну форму набував і займенник: *filius meus* (син мій) – *mi filii* (мій сину). Прийнято стверджувати, що у множині ці класичні мови спеціальних форм вокатива не мали, однак у давніх греків звертання вводилося спеціальним артиклем *ὦ*, так що специфічного граматичного оформлення набували всі імена у κλητική πτῶσι. Звернемо увагу, що ця Омега була згодом запозичена практично всіма народами через класичний театр і досі звучить зі сцени: *О Клітемнестро...*, а також активно використовується у патетичних поетичних рядках типу «О доле моя ...». Разом з тим, вигук *О!* є надзвичайно поширеним в індоевропейських мовах, часто супроводжує звертання і окремо у нас може підкреслювати кличний відмінок: *О, Петре; О, друзі, давайте ...*. Так що цілком ймовірним є його родинний зв'язок з елементом давньогрецької граматики, що став усвідомлюватися і вживатися в якості артикля звертання.

Існував вокатив і у **санскриті**: [vrkas] (вовк, в іншій транскрипції [vrkah]) – [vrka], [sunus] (син) – [sunō], причому ця парадигма абсолютно тотожна відповідним грецьким *ας – α, ης – η, υς – υ*. У **старослов'янській**, між іншим, іменник *сынъ* отримував форму *сыноу*, тобто закінчення [-u] (тоді цей звук за грецькою аналогією передавався диграфом *ou*). А таке характерне для кличного відмінку закінчення *-e* спостерігаємо у: [Asva] (кінь) – [asve], [avis] (вівця) – [ave].

У **новогрецькій** мові артиклі при звертанні не вживаються. Тому множина, як і у нас, не отримує свого специфічного оформлення, як і іменники середнього та жіночого родів (на

відміну від української та інших слов'янських). Але чоловічий рід зберігає свої форми: *γιατρός* (лікар) – *γιατρέ, πατέρας* (батько) – *πατέρα, μαθητής* (учень) – *μαθητή, πήχυς* (аршин, планка) – *πήχυ, Αλέξανδρος* – *Αλέξανδρε*, але з деякими іншими відповідними нашим іменами –*e* не закріпилося і вживається –*o*: *Πέτρος* – *Πέτρο, Γιώργος* – *Γιώργο, Νίκος* – *Νίκο*. На відміну від української мови у новогрецькій закріпилися і є нормативними у вживанні при звертаннях кличні форми прикметників, аналогічні іменниковим. У сучасних граматиках і навіть підручниках для іноземців освітяни Греції дбайливо і наполегливо впроваджують всі наявні форми κλητική πτώση [3;11].

Зрозуміло, багата на форми вокатива **литовська** мова, де при розгляді чоловічого роду ми одразу стикаємося з одвічним закінченням –*e*: *vilkas* (вовк) – *vilke*, а також з характерним для грецької і санскриту опусканням кінцевого приголосного: *gaidys* (півень) – *gaidy, brolis* (брат) – *broli*. Разом з тим спостерігаються і притаманні лише литовській мові форми: *žmogus* (людина) – *žmogau, vėjas* (вітер) – *vėjau, vagis* (зłodий) – *vagie, šuo* (собака) – *šunie, svečias* (гість) – *svety* і власні імена: *Jonas* – *Jonai*, а також жіночі: *avis* (вівця) – *avie, sesuo* (сестра) – *seserie, Dalià* – *Dālia*. У литовській мові кличні закінчення «спрацьовують» навіть з пестливо-зменшувальними варіантами. У разі поглиблення аналізу на всі ці форми слід було б звернути ретельну увагу, оскільки саме литовська мова вважається найкращим консерватором індоєвропейських форм і лексем.

Схожі явища демонструє і **латиська** мова, де у I-IV відмінах спостерігаються відповідно: *Skolnieks* – *Skolniek, Kakis* – *Kaki, Edzus* – *Edzu, Sieva* – *Siev*, тобто в I-й та IV-й перехід до нульового закінчення, а в II-й та III-й відмінах опускання кінцевого –*s*, що у якійсь мірі нарівні з –*e* стало універсалиєю, якщо взяти до уваги наведені вище приклади з санскриту, давньо- і новогрецької, латини, литовської, а також **готської** мови: *wulfs* (вовк) – *wulf, sunus* (син) – *sunu, gasts* (гість) – *gast*. В **кельтських** мовах і діалектах в першу чергу звертає на себе увагу вживання своєрідної частки (артикля) звертання –*a* чи –*u* (менська мова, останній природний носій якої помер у 1974 році, однак мова описана і кількість її знавців в теорії навіть зростає) з окремими змінами в основах: наприклад, у **шотландській** *Domhnall* – *a Domhnaill, Seumas* – *a Sheumais, Mairi* – *a Mhairi, cu* – *a choin*. Тут цікавим є перш за все наявність частки-артикля (див. вище про давньогрецький вокатив).

Зберігає кличний відмінок у **циганській** мові. Дослідники віднаходять сліди граматично оформленого звертання і у ряді **давньогерманських** говорів, хоч у сучасних германських мовах вокатив відсутній, як не зустрічається він практично у всіх **романських** мовах, похідних від народної розмовної (вульгарної) латини, що відзначалася вже в античні часи тенденцією до втрати взагалі всіх відмінків. Разом з тим дуже яскравим винятком слугує тут **румунська** мова, що зберегла номінально всі латинські відмінки, в тому числі і вокатив: в однині *om* (чоловік) – *otule, Ion* – *Ioane*, виробила жіночий варіант *soră* (сестра) – *soro, Lleana* – *Lleano* і навіть форми у множині *frați* (брати) – *fraților, doamne și domni* – *doamnelor și domnilor* (пані та панове). І тут слід зважити що між *om* та *otule* постає варіант з артиклем *omul* (приєднується спочатку постфіксальний означений артикль –*ul*), так що чиста флексія вокатива – це знову універсальний –*e*. А щодо жіночого роду та множини, які не мають аналогів у самій латині, то тут швидше за все більше позначився вплив такого явища, як мовний союз в оточенні сусідніх слов'янських народів.

Висновки. Детально дослідити **етимологічні зв'язки** нашого кличного відмінка з фактами інших індоєвропейських мов – завдання спеціалістів з історичної граматики. Цікавими можуть також стати в **подальшому** компаративні зіставлення зі звертаннями представників інших мовних сімей, адже вокатив наявний у **грузинській, корейській, арабській та чуваській** мовах, порівняння з якими може виявитися надзвичайно корисним для різноаспектного розуміння функціональності українського кличного відмінка.

Для нашого дослідження важливим є підкреслити виняткове багатство і різнобарвність **українських форм** з зазначенням нашого обов'язку зберегти їх у подальших поколіннях. Адже широка потенційна вживаність навіть широкого спектру загальних назв (аж до банального *дуб* – *дубе, швабра* – *швабро*) надає нашій мові додаткового потенціалу виразності. Разом з тим, будь-яка мова у повсякденному вжитку відзначається тенденцією до спрощення та уніфікації форм і у фамільярному вживанні буде спостерігатися тенденція до витіснення нашого вокатива називним відмінком (а російський варіант нового розмовного ми вже міцно запозичили). **Тому для збереження вітчизняного одвічного граматичного багатства освітянам доведеться**

докладати сконцентрованих зусиль. Ось тут у нагоді і будуть слугувати приклади порівняння наших форм з іншомовними. Слід наголошувати на функціональній відмінності їх вживання. Для прикладу, у нас звертання з двох власних назв імені та по батькові повністю оформлюються у кличному відмінку: *Петре Даниловичу, Людмилу Дмитрівно*, загальний іменник плюс ім'я також: *друже Іване, колего Грицю*, а от з прізвищем за літературною нормою вже тільки загальне ім'я: *пане Штеменко, товаришу Глібов*, тоді як **у сучасних греків** в таких випадках навпаки зміні підлягають обидва компонента: *κύριος Κοντός – κύριε Κοντέ*, а **у чехів** допустимі як *pane Novak*, так і *pane Novaki*. А от зміна загальних пар (*пане полковнику*, хоч допускається і *пане сержант*) збігається з **грецькою** *κύριος λοχίας – κύριε λοχία* (пане сержанте), **польською** *pane profesorze* та **чеською** *pane profesore* традиціями, тоді як **у болгар** отримуємо зміну лише другого компоненту *господин министре*. І насамкінець слід підкреслити такий цікавий факт – **болгарський іменник** фактично втратив парадигму відмінків, успадковану від багатой **старослов'янської** (фактично – **давньоболгарської**) мови, але зберігає попри все протягом століть відповідні форми вокатива.

Список використаної літератури

1. Александрович Ю. Литовский язык = Lietuvių kalba. – 3-е стер. изд. / Ю. Александрович. – Вильнюс : Мокслас, 1989. – 534 с.
2. Лингвистический энциклопедический словарь/ гл. ред. В.Н.Ярцева. - М.; Сов. энциклопедия, 1990. – 695 с.
3. Тріандафілідіс М.А. Мала граматика новогрецької мови / М.А. Тріандафілідіс; пер. з новогрецької Н.Клименко та О.Пономарів; Салоніцький ун-т ім. Аристотеля; Ін-т новогрецької мови (фонд Маноліса Тріандафілідіса). – Салоніки: Салоніцький ун-т ім. Аристотеля, 2003. – 262 с.
4. Мистрик Йозеф. Грамматика словацкого языка/ Йозеф Мистрик . – Prve vydanie. – Братислава: Словацкое пед. изд-во, 1985. – 182 с.
5. Озерова Н.П. Номинация адресата речи в русском и украинском языках / Н.П. Озерова // Русское языкознание. – Киев, 1991. С.13 – 16.
6. Покровская З.А. Латинский язык: учеб. для вузов/ З.А. Покровская, Н.Л. Кацман. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Высш. шк., 1987. – 368 с.
7. Полонский А.В. Эготив, вокатив, номинатив: субъект и падежная парадигма/ А.В. Полонский // Русский язык за рубежом. – Москва, 2001. - №3. – С. 46 – 51.
8. Реформатский А.А. Введение в языковедение / А.А.Реформатский; под ред. В. А. Виноградова. — М.: Аспект Пресс. 1998. – 488с.
9. Славятинская М.Н. Учебник древнегреческого языка / М.Н. Славятинская. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Филоматис, 2003. – 620 с.
10. Український правопис/АН України, Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні; Ін-т укр. мови. – 4-те вид. випр. й доп. – К.: Наук. думка, 1993. – 240 с.
11. Τα νέα ελληνικά για ξένους/ Αριστοτελείο παν-ιο Θεσσαλονίκης. – Θεσσαλονίκη: Ίδρυμα Μ.Τριανταφυλλίδη, 1994. – 347 σ.

Аннотация

Starovoyt Ю. Л. Об уникальности и богатстве украинского звательного падежа (в сравнении с вокативом других языков).

В проведенном исследовании рассматриваются формы украинского звательного падежа в сравнении с вокативом, который сохранился в других индоевропейских языках. Компаративный анализ фактов славянских, балтийских, кельтских, древне- и новогреческого, латинского и румынского языков позволяет раскрыть взаимосвязь украинских грамматических форм и продемонстрировать их исключительное богатство.

Ключевые слова: звательный падеж, вокатив, украинский язык, компаративизм, просвещение, преподавания языка.

Summary

Starovoyt Y. L. On the uniqueness and richness of Ukrainian vocative case (in comparison with the vocative of other languages).

The study deals with the forms Ukrainian vocative case in comparison with the vocative, which is preserved in other Indo-European languages. Comparative analysis of the facts of the Slavic, Baltic, Celtic, Old and Modern Greek, Latin and Romanian languages can reveal the relationship Ukrainian grammatical forms demonstrate their exceptional richness.

Keywords: vocative case, vocative, Ukrainian language, comparativism, education, language teaching.

УДК 821.161.2

В. В. Тарасенко

КІНЕМАТОГРАФІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОВІСТІ М. ХВИЛЬОВОГО «СЕНТИМЕНТАЛЬНА ІСТОРІЯ»

Реферат. Десять розділів «Сентиментальної історії» – це десять епізодів напруженої боротьби людини за право бути самою собою, мати власний погляд на дійсність. Це також розповідь про спробу героїні віднайти сенс життя, про її намагання прикласти сконструйований ідеал до дійсності. Такі спроби зрештою закінчуються поразкою: переходом головної героїні до категорії «як усі». Водночас «Сентиментальна історія» – це повість про перше кохання, те, яким є це почуття у сучасному світі і на тлі його літературного зображення у письменстві попередньої епохи, насамперед, реалізму. У фільмах, знятих за мотивами творів М. Хвильового, віддано данину поетичному світобаченню, візуально активізовано середовище дії і створено атмосферу людського єднання за допомогою музики.

Візуальна інтерпретація літературного твору, що вступає у конфлікт з першотекстом (як ми бачимо на прикладі повісті «Сентиментальна історія» та її екранізації «Геть, сором!»), набуває суміжних рис із художнім світом автора, творчість якого інтерпретується. Розширення контекстів при аналізі візуальних відчитань може сприяти тому, що конфлікт інтерпретацій та надінтерпретування за врахування таких обставин поступаються інтерпретації як діалогу. У фільмах конфлікт виникає неочікувано. Фільми О. Муратова служать ілюстрацією для вирішення буденних проблем.

Візуальні тлумачення тексту та фільм, що «дописує» ідеологію літературному твору, котрий перекладають, характеризуються різними підходами до оцінювання ідеологічного виміру інтерпретування.

Ключові слова: екранізація, кінематографічна інтерпретація, кіноверсія, першотекст, візуальна інтерпретація.

Цілісне, багатоаспектне вивчення творчої спадщини Миколи Хвильового є однією із нагальних проблем сучасного українського літературознавства. М. Хвильовий був і залишається самобутньою мистецькою індивідуальністю зі своїм романтично-критичним баченням світу, з оригінальною поетикою художнього вираження дійсності.

Одним із найвідоміших творів письменника вважається «Сентиментальна історія». На думку Г. Грабовича та В. Агеєвої, повість є одним із небагатьох текстів М. Хвильового, який має досить великий обсяг, визначається розгорнутим сюжетом, в якому простежується шлях героїні Б'янки до самоусвідомлення, і через неї репрезентується «життєпис втраченого покоління, трагічна історія безнадійних пошуків втраченого часу» [1, 15].

На відміну від інших текстів цього автора, які, по суті, порушують ту саму проблему, «Сентиментальна історія» є шляхом індивіда – із розкриттям причин, мотивів, результатів тощо, – а не актом, що здійснюється один раз і призводить до самогубства героя. Через ці та інші аспекти повість завжди привертала і привертає увагу багатьох дослідників, зокрема, В. Агеєвої, Ю. Безхутрого, Г. Грабовича, О. Богданова, М. Жулинського, М. Тишкова, М. Шкандрія, І. Цюп'як, М. Чиркова, Ю. Шелеста, Г. Хоменка та ін.

«Сентиментальна історія» завершує другий том «Творів». На думку Ю. Безхутрого, текст було спеціально написано для цього видання, «настільки природно він входить у семантичну структуру книги, є заключним акордом тієї трагічної симфонії, яку становлять об'єднані в ній твори. Разом із «Повістю про санаторійну зону» твір складає своєрідну діалогію, в якій